

Aanvullende OPROEP aan de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal,
28 oktober 2019

Betreft:

voorstel van wet van 9 september 2019 nr. 35 282, Wet op Taal en Toegankelijkheid, inhoudende wijziging van de Wet op het hoger onderwijs en het wetenschappelijk onderzoek (WHW, 1992)

A) Preambule

Op 29 maart 2019 richtten wij een OPROEP aan de Tweede Kamer der Staten Generaal (bijlage), die mede was ondertekend door 192 hoogleraren, schrijvers en ander prominenten uit de culturele en maatschappelijke sector.

Aanleiding was de schrikbarende mate waarin, de laatste jaren, met name de opleidingen in het hoger onderwijs zijn verengelst. In drie kwart daarvan speelt het Nederlands als taal van onderwijs en onderzoek geen rol meer. Dit in flagrante strijd met de wet. Immers, art. 7.2 WHW schrijft voor dat het Nederlands de voertaal is, behoudens uitzonderingen. Die uitzonderingen zijn nu regel geworden.

In onze Oproep van 29 maart hebben wij de tien voornaamste problemen opgesomd die een rol spelen bij deze verregaande verengelsing van de opleidingen binnen het Nederlandse hoger onderwijs, in het bijzonder aan de universiteiten. Wij drongen aan op wijziging van de wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW, 1992). Deze zou de betrokken instellingsbesturen dwingen op dit beleid terug te komen. Wij hadden concrete voorstellen tot wijziging van de WHW (amendementen) bijgevoegd.

De regering heeft sindsdien inderdaad een nieuw wetsvoorstel Taal en Toegankelijkheid aan de Tweede Kamer voorgelegd. Op een aantal punten komt dit wetsvoorstel toe aan de bezwaren die wij in de Oproep hadden verwoord. Echter, de voorgestelde tekst biedt nog te veel 'ontsnappingskieren'. Het geeft instellingsbesturen daarmee altijd nog een te grote ruimte om, op oneigenlijke gronden, door te blijven gaan met het Engelstalig maken van opleidingen of delen daarvan. Dit terwijl er juist aanleiding is om de huidige excessen in de verengelsing terug te brengen tot redelijke proporties.

Om die reden doen wij U hierbij een aantal voorstellen voor amendering van het nieuw wetsvoorstel Taal en Toegankelijkheid. Deze zijn gericht op het aanscherpen van het nieuw voorgestelde taalbeleid. En ook op het bieden van meer objectieve criteria waaraan het taalbeleid van de instellingen kan worden getoetst.

Onzes inziens geeft het voorgestelde artikel 7.2 in het wetsvoorstel Taal en Toegankelijkheid nog steeds, in ieder geval op een zestal punten, onvoldoende houvast aan het beleid om het Nederlands weer centraal te stellen in het onderwijs en de examens.

Hieronder treft U onze voorstellen tot amendering van de voorgestelde wetstekst op deze zes punten. We vermelden per punt de tekst zoals hij luidt in het wetsvoorstel van

9 september. Daaronder doen wij ons voorstel tot wijziging (met de aangebrachte verandering in cursief) en de reden waarom we de betreffende wijziging voorstellen.

Na deze onze concrete wijzigingsvoorstellen volgt de volledige tekst van het wetsvoorstel van 9 september zoals het er uit zou komen te zien als de voorgestelde wijzigingen worden overgenomen.

Aanvullende OPROEP

Ondergetekenden hopen en verwachten dat U bijgaande ontwerp-amendementen, als aanvulling op onze Oproep van 29 maart 2019, serieus in overweging zult willen nemen bij de behandeling van de Wet Taal en Toegankelijkheid in Uw midden.

28 oktober 2019,

Annette de Groot, em. hoogleraar Experimentele Taalpsychologie UvA, Monnickendam
Erik Jurgens, em. hoogleraar recht UM en VU, Amsterdam

B) Voorgestelde amendementen

Amendement 1, op Artikel 7.2.1:

Huidige tekst wetsoorstel*:

"Het onderwijs wordt gegeven en de examens worden afgenomen in het Nederlands."

Te vervangen door:

Om de toegankelijkheid van het hoger onderwijs te waarborgen en de Nederlandstalige taalvaardigheid van studenten te bevorderen, wordt het onderwijs gegeven en worden de examens afgenomen in het Nederlands.

Reden wijziging:

De huidige tekst geeft niet aan wat de reden is om het onderwijs in principe in het Nederlands te geven, en de examens in het Nederlands af te nemen. Vermelding van die reden dwingt de besturen van instellingen van hoger onderwijs zich bewust te zijn van de bedoeling van art. 7.2 WHW

Amendementen 2 en 3, beide op Artikel 7.2.2c:

Huidige tekst wetsvoorstel:

"...dit naar het oordeel van het accreditatieorgaan, gelet op de specifieke aard, de inrichting of de kwaliteit van het onderwijs, *meer dan het voeren van het Nederlands*, in het belang is van de student met het oog op de door hem te verwerven kennis, inzicht of vaardigheden bij afronding van de opleiding. De artikelen 5.6a en 5.6b zijn van toepassing."

Te vervangen door:

"...dit naar het oordeel van het accreditatieorgaan, gelet op de specifieke aard, de inrichting of de kwaliteit van het onderwijs *noodzakelijk* is in het belang van de student met het oog op de door hem te verwerven kennis, inzicht of vaardigheden bij afronding van de opleiding, *en dit niet voor Nederlandstaligen de ontwikkeling belemmert van Nederlands op academisch niveau*. De artikelen 5.6a en 5.6b zijn van toepassing."

Reden wijzigingen:

De formulering 'noodzakelijk' i.p.v. meer dan het voeren van het Nederlands verplicht de instellingsbesturen ertoe grondig te beargumenteren dat de afwijking van het uitgangspunt (dat het Nederlands de taal is van onderwijs en examens) in het belang is van de student. Het accreditatieorgaan krijgt zo meer houvast bij het beoordelen of de uitzonderingsgrond legitiem is.

De tweede wijziging in dit artikel, de toevoeging: *'en dit niet voor Nederlandstaligen de ontwikkeling belemmert van Nederlands op academisch niveau'*, maakt duidelijk dat de Nederlandse taalvaardigheid van Nederlandse studenten zich hoe dan ook tot een Nederlands op academisch niveau moet ontwikkelen, ook als (een deel van) de opleiding Engelstalig is.

Amendement 4, op Artikel 7.2.3

Huidige tekst wetsvoorstel:

"In geval van toepassing van het tweede lid, onderdeel c, stelt het instellingsbestuur daarover beleid vast indien de andere taal wordt gevoerd aan de gehele opleiding of..."

Te vervangen door:

In geval van toepassing van het tweede lid, onderdeel c, stelt het instellingsbestuur daarover *in een openbaar taaldocument* beleid vast indien de andere taal wordt gevoerd aan de gehele opleiding of:

Reden wijziging:

Wanneer er afgeweken wordt van de norm, het Nederlands, moet iedereen kunnen achterhalen welke de reden van de uitzondering is.

Amendement 5, op Artikel 7.2.4 sub b

Tekst huidig wetsvoorstel:

"...de wijze waarop de instelling *zich inspant om* de kwaliteit van het onderwijs aan de opleiding, en - ingeval het een bekostigde instelling als bedoeld in art. 1.1, onderdeel g, betreft - de toegankelijkheid van de opleiding voor Nederlandstalige studenten *te waarborgen*."

Te vervangen door:

...de wijze waarop de instelling de kwaliteit van het onderwijs aan de opleiding, en - ingeval het een bekostigde instelling als bedoeld in art. 1.1, onderdeel g, betreft - de toegankelijkheid van de opleiding voor Nederlandstalige studenten *waarborgt*.

Reden wijziging:

De verplichting om 'zich in te spannen' is voor deze kwestie te zwak. Er moeten sprake zijn van een plicht om te waarborgen.

Amendement 6, nieuw sub-artikel bij Artikel 7.2.4

Toevoeging aan tekst huidig wetsvoorstel:

"...c. de mate waarin en de wijze waarop voor Nederlandstalige en voor anderstalige studenten de taalvaardigheid in het Nederlands wordt bevorderd. "

Toelichting: hier wordt opnieuw duidelijk gemaakt dat het er ook in belangrijke mate gaat om de taalvaardigheid in het Nederlands.

C) Wetsvoorstel waarin onze zes voorstellen tot wijziging zijn overgenomen

"Artikel 7.2 Taal

1. Om de toegankelijkheid van het hoger onderwijs te waarborgen en de Nederlandstalige taalvaardigheid van studenten te bevorderen, wordt het onderwijs gegeven en worden de examens afgenomen in het Nederlands.
2. In afwijking van het eerste lid kan aan een opleiding of een deel van een opleiding een andere taal worden gevoerd, indien en voor zover:
  - a. het een opleiding of een deel van de opleiding met betrekking tot die taal betreft;
  - b. het onderwijs betreft dat in het kader van een gastcollege door een anderstalige docent gegeven wordt;
  - c. dit naar het oordeel van het accreditatieorgaan, gelet op de specifieke aard, de inrichting of de kwaliteit van het onderwijs noodzakelijk is in het belang van de student met het oog op de door hem te verwerven kennis, inzicht of vaardigheden bij afronding van de opleiding, en dit niet voor Nederlandstaligen de ontwikkeling belemmert van Nederlands op academisch niveau. De artikelen 5.6a en 5.6b zijn van toepassing.
3. In geval van toepassing van het tweede lid, onderdeel c, stelt het instellingsbestuur daarover in een openbaar taaldocument beleid vast indien de andere taal wordt gevoerd aan de gehele opleiding of:
  - a. in de gehele propedeutische fase van een opleiding, bedoeld in artikel 7.8, of, indien die fase niet is ingesteld, de eerste periode in een opleiding met een studielast van zestig studiepunten;
  - b. in de gehele afstudeerfase van een opleiding;
  - c. aan een deel van de opleiding waarvan de studielast overeenkomt met ten minste een vijfde deel van het totaal aantal studiepunten voor de opleiding, in geval van een opleiding met een studielast van meer dan zestig studiepunten; of
  - d. aan een deel van de opleiding waarvan de studielast overeenkomt met ten minste een derde deel van het totaal aantal studiepunten voor de opleiding, in geval van een opleiding met een studielast van zestig studiepunten.

4. In het beleid bedoeld in het derde lid, beschrijft het instellingsbestuur:
  - a. de procedure waarmee en de inhoudelijke gronden waarop wordt overgegaan tot het voeren van een andere taal aan een opleiding of een deel van een opleiding, en
  - b. de wijze waarop de instelling de kwaliteit van het onderwijs aan de opleiding, en - ingeval het een bekostigde instelling als bedoeld in art. 1.1, onderdeel g, betreft - de toegankelijkheid van de opleiding voor Nederlandstalige studenten waarborgt, en
  - c. de mate waarin en de wijze waarop voor Nederlandstalige en voor anderstalige studenten de taalvaardigheid in het Nederlands wordt bevorderd.
5. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kan worden voorgeschreven op welke onderwerpen het beleid bedoeld in het vierde lid, onderdeel b, in ieder geval betrekking heeft.
6. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kan nader worden bepaald in welke gevallen sprake is van de specifieke aard, inrichting of kwaliteit van het onderwijs, bedoeld in het tweede lid, onderdeel c. "

Bijlage: Tekst Oproep van 29 maart 2019